

SIVISTYS

Sivistys nettokulut
€/asukas
2 480

Kasvatus- ja sivistyspalvelut
nettokulut €/asukas
2 247

Kulttuuri ja vapaa-aika
-palvelut nettokulut €/asukas
233

2.5 SIVISTYS

Toimialue

Vastuuhenkilö: Sivistysjohtaja Tiina Simons

Käyttötalous (1.000 €)	TP	TA	MTA	TA	TS	TS	TS	TS
	2023	2024	2024	2025	2026	2027	2028	2029
TOIMINTATUOTOT	17 410	16 615	16 535	17 111	17 111	17 111	17 111	17 111
Myyntituotot	11 699	12 167	12 167	12 664	12 664	12 664	12 664	12 664
Maksutuotot	3 379	3 372	3 292	3 371	3 371	3 371	3 371	3 371
Tuet ja avustukset	1 943	787	787	787	787	787	787	787
Muut toimintatuotot	389	289	289	289	289	289	289	289
Valmistus omaan käyttöön								
TOIMINTAKULUT	- 115 888	- 119 079	- 121 828	- 126 176	- 129 713	- 133 386	- 137 199	- 141 158
Henkilöstökulut	- 67 933	- 67 967	- 69 778	- 72 422	- 75 319	- 78 332	- 81 465	- 84 724
Palvelujen ostot	- 17 987	- 19 039	- 19 907	- 21 353	- 21 993	- 22 653	- 23 333	- 24 033
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	- 4 333	- 4 705	- 4 705	- 4 770	- 4 770	- 4 770	- 4 770	- 4 770
Avustukset	- 5 024	- 3 341	- 3 408	- 3 408	- 3 408	- 3 408	- 3 408	- 3 408
Muut toimintakulut	- 20 611	- 24 027	- 24 030	- 24 223	- 24 223	- 24 223	- 24 223	- 24 223
TOIMINTAKATE	- 89 799	- 102 464	- 105 293	- 109 065	- 112 603	- 116 276	- 120 088	- 124 047

MUUTOS %	TA2024/ TP2023	MTA2024/ TP2023	TA2025/ TA2024	TS2026/ TA2025	TS2027/ TS2026	TS2028/ TS2027	TS2029/ TS2028
TOIMINTAKULUT	2,75	5,13	5,60	2,80	2,83	2,86	2,89
TOIMINTAKATE	14,10	17,25	6,10	3,24	3,26	3,28	3,30

Toimialueen palvelualueet

Sivistyksen tukipalvelut

Varhaiskasvatus

Oppiminen

Kulttuuri

Vapaa-aika

Toimintaympäristön ja toiminnan muutokset keskeisiltä osin

Väestön ja yhteiskunnan muutokset vaikuttavat sivistyspalveluihin

Väestörakenne on muutoksessa, ja sen vaikutukset ovat globaaleja, valtakunnallisia ja paikallisia. Syntyvyyden lasku, väestön ikääntyminen ja huoltosuhteen heikkeneminen vaikuttavat tulevaisuuden kunnan talouteen, palveluihin ja elinvoimaan. Tuusulan nopea väestönkasvu tuo uusia asukkaita kuntaan, mutta tulomuutolla ei välttämättä pystytä korjaamaan vähäistä syntyvyyttä.

Kunnassa on ennakoitava palveluiden määrää, niihin tarvittavaa rahoitusta ja henkilöstön saatavuutta. Työvoiman saatavuuteen tarvitaan onnistunutta rekrytointia ja koulutuksellista yhteistyötä alueellisesti ja kansallisesti toisen asteen oppilaitosten ja korkeakoulujen kanssa. Osaamista tulee kehittää suhteessa väestömuutoksiin, esimerkiksi monikielistymisen ja -kulttuuristumisen mukaisesti.

Väestönkasvua seuraamalla ja perheiden palvelutarpeen arvioinnilla ennakoimme varhaiskasvatuksen tarvetta. Perusopetuksessa varaudumme oppilasmäärän laskuun sekä lyhyellä että pitkällä aikavälillä ikäluokkien pienentyessä. Ikärakenteen muutokseen, erityisesti väestön ikääntymiseen, vastaamme kehittyvillä vapaa-ajan ja kulttuurin palveluilla. Kulttuuritarjonta, Tuusulan Opiston monipuoliset kurssit ja

terveysliikunnan laajat mahdollisuudet luovat pohjaa kaikenikäisten asukkaiden hyvinvoinnille.

Kestävät ratkaisut ovat edellytys elinvoimaisille sivistyspalveluille

Sivistys luo edellytyksiä talouden kasvulle ja kunnan vetovoimalle. Sivistyspalvelut muodostavat suurimman osan kunnan palveluista. Niiden rahoitukseen vaikuttavat lakimuutokset sekä valtakunnalliset säästötoimet, jotka karsivat kunnan saamia peruspalveluiden valtionosuuksia ja vaikuttavat osaltaan kuntatalouden tasapainoon. Sivistyspalveluiden tulevaisuus tulee turvata entistä enemmän kunnan omalla rahoituksella, sillä valtion rahoitusosuus kunnan peruspalveluissa on jatkossa alle 20 %.

Yhteiskunnan murrokset tarkoittavat myös muutoksia koulutuksen ja muiden sivistyspalveluiden tavoitteisiin ja tarkoitukseen. Valtakunnallinen peruskoulun tulevaisuustyön fokuksessa ovat työn, talouden ja osaamistason muutokset. Heikentyneet oppimistulokset ja osaamiseröjen kasvu kertovat taitojen ja hyvinvoinnin eriytymisestä myös lapsissa ja nuorissa. Kehityskulkuun voidaan vaikuttaa panostamalla verkostoina laajempiin kokonaisuuksiin.

Palveluverkon tarkastelu on kestäväen tulevaisuuden kannalta välttämätöntä. Uudet kampukset mahdollistavat sosiaalisesti, taloudellisesti, kulttuurisesti ja ekologisesti kestäväen tulevaisuuden rakentamista. Kampuksilla on tarjolla monipuolisia kasvun, oppimisen, kulttuurin, vapaa-ajan ja hyvinvoinnin palveluita alueen asukkaille.

Digitalisaation kehittämisellä voidaan vastata palveluiden saatavuuteen. Kohtaavien palveluiden ja digipalveluiden tasapaino on tärkeää, ja toimivilla digipalveluilla on mahdollista saada työaikaa lähipalveluiden tuottamiselle.

Luottamus ja osallisuus luovat mahdollisuuden kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin

Sivistyspalvelut luovat kunnan hyvinvointityön perustan. Yhteistyö hyvinvointialueen kansatuusulalaisten hyvinvoinnin tukemiseksi ja edistämiseksi on keskeistä. Hyvinvointialueen riittävät palvelut ovat tärkeitä kunnan asukkaille. Alueellista ja seudullista yhteistyötä on kehitettävä laadukkaiden palveluiden tuottamiseksi tulevaisuudessa.

Lapsiystävällinen kunta - työn jalkauttaminen vakiinnuttaa lapsen edun ensisijaisuuden ja lasten oikeuksien edistämisen osaksi kunnan hyvinvointityön ja päätöksenteon rakenteita. Lasten ja nuorten tietämys omasta arjestaan ja lapsivaikutusten arviointi vaikuttavat kunnan päätöksentekoon ja kunnan kehittämiseen.

Strategian toteuttaminen

1. Päämäärä: Tuusulassa on mahdollisuuksia kasvaa ja menestyä

1. Tarjoamme laadukkaita ja saavutettavat palvelut uudistuvassa ympäristössä		
Vuositavoite	Onnistumisen Kriteeri	Taso
Sivistyksen palveluverkon uudistaminen etenee suunnitellusti yhteistyössä sivistyksen toimialan kanssa	- Lahelan kampuksen hankintailmoitus on julkaistu. - Riihikallion ja Rykmentinpuiston kampukset on otettu vastaan aikataulussaan. - Hyökkälän taiteen ja kulttuurin työ- ja kokoelmatilojen korjaus on aloitettu. - Pääkirjaston sijainnista riippuen ao. suunnitelma on hyväksytty ja uusien tilojen kilpailutusta on valmisteltu. - Uimahallin peruskorjaus ja kassa-alueen uudistus on valmis. - Osana Keusoten kanssa kehitettävää Kellokosken kiinteistöä tarkastellaan myös sivistyksen tilatarpeita, kuten opiston, kirjaston ja nuorisotilan tilakysymyksiä. - Varhaiskasvatuksen tilatarpeet on arvioitu ja tilatarpeisiin on varauduttu. - Jokelan palveluverkon etenemisen osalta on päivitetty aikataulu	Valtuusto/ Kasvu ja ympäristö

5. Tarjoamme upeat ja uudistuvat mahdollisuudet kulttuuriin, vapaa-aikaan ja harrastamiseen		
Vuositavoite	Onnistumisen Kriteeri	Taso
Liikuntapaikkojen toteutussuunnitelmia on laadittu ennakoivasti yhteistyössä sivistyksen toimialan kanssa	- Kellokosken kuntoportaiden suunnitelma on valmistunut - Taistelukoulun kuntoradan suunnitelma on valmistunut - Hyrylän yleisurheilukentän ja Monitoimihallin piha-alueiden suunnitelmat ovat valmistuneet	Lautakunta/ Kasvu ja ympäristö

2. Päämäärä: Tuusulassa on hyvä elää

6. Kehitämme hyvinvoinnin edellytyksiä ja mahdollisuuksia. Ehkäisemme yksinäisyyttä, eriytymistä ja pahoinvointia		
Vuositavoite	Onnistumisen Kriteeri	Taso
Yhteistyö ja palvelurajapinnat hyvinvointialueen kanssa vahvistuvat	- Alueellinen hyvinvointisuunnitelma on valmis ja hyväksytty - Yhteinen rakenne Keusoten, varhaiskasvatuksen ja oppimisen palvelualueiden kesken toteutuu - Sivistyksen asiakaskyselyissä käyttäjien kokemus palvelun laadusta on lisääntynyt - Perheille on tarjottu vanhemmuuden tukea yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa. - Lapsille, nuorille ja perheille kohdistetuista	Valtuusto

	palveluista on tehty koonti, jotta saadaan tietoa eri palveluista ja kentällä työskentelevät tahot osaavat tukea ja ohjata palveluihin.	
Sosiaalinen vastuullisuus sivistyspalveluissa on vahvistunut	- Jokaisesta yksiköstä on osallistuttu kieli-, kulttuuri- ja katsomusosaamisen koulutuksiin - Suomi toisena kielenä –opettajia on vakinaistettu lisää kuntaan - Sivistyksen monikulttuurinen viestintäsuunnitelma on laadittu ja käytössä - Vapaa-aikapalveluiden saavutettavuus- ja esteettömyyskartoitukset on tehty - Ruokapalveluhenkilöstö on saanut koulutuksen vastuullisuuden portaista - Varhaiskasvatuksessa kaikki yksiköt ovat laatineet tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelman - Saavutettavia ja ilmaisia palveluita kuntalaisille on lisätty (vrt. Kaiku-kortti) - Kunnan yleiset turvallisemman tilan periaatteet on käyty läpi jokaisessa yksikössä sekä työntekijöiden että kohderyhmän kanssa.	Valtuusto
Ikäihmisten toimintakykyä vahvistavat palvelut paranevat	- Ikäihmisten kotona-asumista tukevat palvelut vahvistuvat (Omakotitalkkaritoiminta on toteutunut alueellisesti; Kohtaamispaikkatoiminnan määrä ja laatu, kävijöiden määrä ja asiakastyytyväisyys) - Etsivän vanhustyön hanke on toteutunut ja sen myötä ikäihmisten yksinäisyys on vähentynyt - Digineuvonnan (laiteneuvonta ja palveluneuvonta) määrä ja saavutettavuus kirjastoissa, Tuusinfossa ja Tuusulan opistossa lisääntyy. - Kunta tarjoaa ikääntyville suunnattua asumisneuvontapalvelua	Valtuusto/ Kunnan johto

8. Olemme osallisuuden edelläkävijä ja jatkamme demokratian eri muotojen ja osallistumisen tapojen kehittämistä		
Vuositaavoite	Onnistumisen Kriteeri	Taso
Lapsiystävällinen kunta – toimintasuunnitelma on edistynyt	Toimintasuunnitelman mukaiset toimenpiteet vuodelle 2025 on tehty. - Lasten ja nuorten harrastustoimintaa on kohdennettu haavoittuvassa asemassa oleville. - Perehdyttäminen on toteutunut laajasti henkilöstön, asukkaiden ja yhteisöjen keskuudessa. - Lasten ja nuorten keskeinen hyvinvointitieto on määritetty ja seuranta ja hyödyntäminen on käynnissä. - Lapsivaikutusten arvioinnille on määritetty tavat. - Lasten ja nuorten osallisuus ympäristön suunnitteluun toteutuu aktiivisesti.	Valtuusto

9. Olemme kasvatuksen ja koulutuksen kärkikunta vahvistaen yhdenvertaisuutta ja elinikäistä oppimista		
Vuositavoite	Onnistumisen Kriteeri	Taso
Lapset ja nuoret oppivat tulevaisuuden yhteiskunnassa tarvittavia tietoja ja taitoja	• Paikallinen opetussuunnitelma on päivitetty valtakunnallisten muutosten vaatimalla tavalla 1.8.2025 alkaen. ○ Oppimisen tuen uudistus on tehty ja tuen rakenteet päivitetty ○ Opetussuunnitelman lisätunnit vuosiluokille 1-2 sekä 3.6 on ratkaistu ○ Painotetun opetuksen periaatteet on päivitetty ○ Valmistavasta opetuksesta yleisopetukseen integroitumiseen on toimivia toimintamalleja • Varhaiskasvatuksen tuen resurssien käyttö on arvioitu ja niiden monipuolista ja tarkoituksenmukaista käyttöä on seurattu • Kulttuurikasvatussuunnitelmia on kehitetty tulevaisuustaidot huomioiden	Valtuusto
Sivistyksen palvelualueiden johtamista ja toimintakulttuuria on kehitetty edelleen	• Sivistyksen asiakaskyselyissä käyttäjien kokemus kunnan palvelun laadusta on lisääntynyt. • Yksiköiden henkilöstön pulssikyselyn tulokset ovat hyvät johtamisen osalta • Uusien avautuvien yksiköiden (Riihikallion ja Rykmentinpuiston kampukset) toiminta on käynnistynyt aikataulussa ja toimintakulttuurin rakenteet ovat valmiit • Tuusulanjärven ja Peltokaaren päiväkotien toiminnassa on edistytty vuositavoitteen mukaisesti • Kulttuurin johtamisrakenteet on päivitetty • Vapaa-aikapalveluiden johtamisrakenteet on päivitetty	Lautakunta

Talous ja tuottavuus

Sivistyksen toimialueen sitova toimintakate on 109,0 milj. euroa, kasvua 6,5 milj. euroa (6,0 %) vuoden 2024 talousarvioon verrattuna. Hyvinvointilautakunta on siirtynyt Kunnanjohton toimialueesta Sivistykseen toimialueelle.

Kasvatus- ja sivistyslautakunnan alaisen toiminnan kokonaismenot 115,4 milj. euroa kasvavat 5,2 % (5,7 milj. euroa) ja tuotot 15,4 milj. euroa vähenevät 0,2 % (0,04 milj. euroa) vuoden 2024 talousarvioon verrattuna. Toimintakate 99,9 milj. euroa heikkenee vuoden 2024 toimintakatteeseen verrattuna 5,3 % (5,7 milj. euroa).

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnan alaisen toiminnan kokonaismenot 10,2 milj. euroa kasvavat 8 % (0,8 milj. euroa) ja tuotot 0,57 milj. euroa kasvavat 7 % (0,04 milj. euroa) vuoden 2024 talousarvioon verrattuna. Toimintakate 9,6 milj. euroa heikkenee vuoden 2024 toimintakatteeseen verrattuna 2 % (0,8 milj. euroa).

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lautakunnan alaisen kokonaismenot 0,2 milj. Euroa.

Kunnanhallituksen kehyspäätös TA2025 24.6.2024 sisältää 0,5 milj. kohdentamattomia säästöjä. Sivistyksen

osuus tuosta on 339 000 euroa. Säästöt jakautuvat palvelualueittain seuraavasti: Varhaiskasvatus 110 000 euroa, Oppiminen 197 000 euroa, Kulttuuri 17 000 euroa, Vapaa-aika 15 000 euroa. Alla säästöt eriteltyinä

Varhaiskasvatus

Heinäkuun puistoruokailu (henkilöstömenot)	10 000,00€
Asiantuntijapalvelut, henkilöstön koulutus, ict-leasing	54 700,00€
Talouden suunnitteluohjelmisto	14 000,00€
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	5 300,00
Sijaiskulut	12 000,00€
Määräaikaisten sopimusten tekeminen ajalle 7.1- 20.6. 2025	14 000,00€
Yhteensä	110 000,00

Oppiminen

Ict -leasingmaksut	20 000,00 €
Opsin ylimääräiset tunnit 1.8.2025 alkaen	50 000,00 €
Tuntiresurssin tarkastus oppilasmäärän muutosten tarkennuttua	57 000,00 €
Kansainvälinen toiminta	10 000,00 €
Talouden suunnitteluohjelmisto	5 000 €
Henkilöstön koulutus	5 000 €
Vammaisopetuksen kuljetusjärjestelyt	50 000,00 €

Kulttuuri

Sopimustoimijat (KUT, Taito Uusimaa)	7 500 e
Tapahtumat (pääkirjasto, taideleiri)	4 800 e
Aineet ja tarvikkeet (lehtitilaus)	1 600 e
Määräaikaisten palkkakulut (museo, opisto)	3 100 e

Vapaa-aika

Ulkoliikuntapaikkojen kunnostus Auraukset ja kenttien jäädytykset	7 000 €
Kesätoiminta, jalkautumisen suunnittelu Aineet, tarvikkeet, tavarat	3 000€
Koulutustoiminnan järjestelyt Matkustus, kuljetus, asiantuntijapalvelut	5 000€

Henkilöstösuunnitelma

Henkilöstötarpeet tulee määrällisesti ja laadullisesti ennakoida vastaamaan toiminnan tarpeita, lainsäädännön muutoksia (varhaiskasvatuslaki, museolaki ja lukiolaki) ja toimintaympäristöön liittyviä muutoksia (palveluverkon muutokset). Henkilöstön saatavuus on varmistettava ja tämä koskee erityisesti varhaiskasvatusta ja ruokapalveluita.

Sivistyksen toimialueen hallinto koostuu neljästä henkilöstä: sivistysjohtaja, kehittämispäällikkö, toimialasihteeri ja hallintosihteeri. Toimialan hallintoon ei henkilöstöesityksiä, mutta hallintosihteerin tehtävä on muutettu hallintoasiantuntijan tehtäväksi heinä-elokuussa 2024 tehdyn rekrytoinnin yhteydessä. Toimialueen kokoon nähden hallinto on pieni ja tehtäväkenttä laaja. Tulevassa talousarviossa on tärkeitä huolehtia keskitetyistä tukipalveluista.

Ruokapalveluiden henkilöstömäärä vähenee yhdellä työntekijällä. Palveluverkon edetessä ruokapalveluissa oman työn osuus kasvaa, ja samanaikaisesti ostotyövoiman osuus laskee.

Varhaiskasvatuksen lapsimäärät ovat nousseet kuntaan muuton myötä edelleen. Elokuussa palveluissa aloittavien lasten määrä on noussut vuodesta 2021 aina sadalla lapsella vuosittain. Kauden aikana lasten määrä kasvaa palveluissa lisäksi noin 180 lapsella. Palvelusetelin käyttöönotto on vahvistanut yhteistyötä yksityisten päiväkotien kanssa entistä tiiviimmäksi ja yksityisten päiväkotien paikat ovat täynnä.

Puolivuotiskatsauksen 2024 yhteydessä kunnanhallitus perusti varhaiskasvatukselle 12 uutta vakanssia palveluihin kesken kauden hakevien sijoittamista varten: (kolme varhaiskasvatuksen opettajaa, kolme sosionomia ja kuusi lastenhoitajan tehtävää). Etelä-Tuusulassa kausi 2024-25 aloitettiin viidellä lisäryhmällä, joihin kolmeen henkilöstö saatiin Peltokaaren tyhjiksi jääneistä vakansseista.

Elokuussa 2025 aukeaa Rykmentinpuiston 10-ryhmäinen päiväkotitoiminta, johon Rykmentintien kolme ryhmää siirtyvät. Päiväkotiin esitetään perustettavaksi apulaisjohtajan ja varhaiskasvatuksen erityisopettajan tehtävät. Lisäksi esitetään seitsemän ryhmän henkilöstön tehtävien perustaminen, varhaiskasvatuksen opettajat (7), Sosionomit (7) ja Lastenhoitajat (7). Varhaiskasvatuksen tehtävistä tarvitaan 15 vakanssia määräaikaisina 1.1.2025 alkaen lisääntyneen varhaiskasvatuksen tarpeen vuoksi. Tarvittavat määrärahat haetaan vuoden 2025 puolivuotiskatsauksen yhteydessä.

Varhaiskasvatuksen kasvun vuoksi esitetään kokoaikaisen palveluohjaajan tehtävän perustamista vuoden 2025 alusta alkaen.

Varhaiskasvatuksen henkilöstörakenne on lakisääteisesti muutoksessa vuoteen 2030 mennessä. Lapsiryhmien toiminnasta vastaavat tällä hetkellä pääsääntöisesti varhaiskasvatuksen opettajat (1/3) ja lastenhoitajat (2/3). Vuoteen 2030 mennessä puolet lastenhoitajien tehtävistä tulee muuttua eläköitymistä ja poistumisten myötä varhaiskasvatuksen sosionomien tehtäviksi. Sosionomin nimike on otettu käyttöön vuonna 2023 ja henkilöitä on aloittanut varhaiskasvatuksessa.

Oppimisen palvelualueella alakoulun oppilasmäärä pienenee ennusteen mukaan, kun syksyllä 2024 ensimmäisen luokan aloitti n. 450 lasta. Opetusryhmien ja henkilöstön määrä ei todennäköisesti kuitenkaan merkittävästi pienene palveluverkon rakenteesta sekä yksioita säilyttävistä päätöksistä johtuen. Yläkoulun oppilasmäärät ovat kasvaneet viime vuosina ja ne pysyvät lähes nykyisellä tasolla vielä kahden lukuvuoden ajan ennen laskua.

Monion moniomestarin/palvelukoordinaattorin määräaikaiset tehtävät vakinaistetaan 1.8.2025 alkaen ja samalla nimikkeet yhtenäistetään moniomestareiksi ja tehtävänkuvien tarkennuksen kautta tehtäviä jaetaan kahdelle henkilölle.

Lukion opiskelijamäärän tuleva kasvu vaatii erityisopetuksen resurssin lisäämistä ja tätä varten perustetaan laaja-alaisen erityisopettajan virka 1.8.2025 alkaen. Samalla vahvistetaan hyvinvointia vakinaistamalla kouluvalmentaja lukioon 1.8.2025 alkaen.

Lukion opiskelijamäärän noustessa arviolta 800 opiskelijaan ja tuntiresurssin kasvaessa, tarvitaan 3 uutta lukion tuntiopettajan virkaa 1.8.2025 alkaen.

Perusopetuksen oppilaan tuen vahvistamiseksi perustetaan erityisluokanopettajan virka sekä koulunkäynninohjaajan tehtävä emoluokkaa varten 1.8.2025 alkaen. Tämän jälkeen kunnassa on 3 emoluokkaa. Mikkolan koulun vammaisopetuksen ryhmä (erityisluokanopettaja + 2-3 ohjaajaa) perustetaan määräaikaisena lukuvuodelle 2025-26. Koulunkäynninohjaajia vakinaistetaan 5 tehtävää 1.8.2025 alkaen. Monikulttuuristen lasten määrän kasvun myötä perusopetukseen perustetaan kolme (3) suomi toisena kielen (S2) –opettajan virkoja 1.8.2025 alkaen. Lisäksi perustetaan vakituinen tuntiopettajan virka omien äidinkielten opetukseen 1.8.2025 alkaen.

Kulttuurin palvelualueella perustetaan Kokoelma-amanuenssin tehtävä museoon valmistelemaan erityisesti kulttuurihistoriallisten kokoelmien siirtoa Hyökkälään sekä turvaamaan intendentin tehtäväkuvaan kuuluvien tehtävien jatkuvuus.

Hyrylän alueen *nuorisotyö* ja uusi palvelukeskuksen nuorisotila muodostavat yhteisen yksikön palvelukeskuksen valmistuttua vuonna 2026. Suunnitelma ja kustannukset tarkentuvat 2025 aikana.

Uimahalli- ja terveystoimintapalveluiden *hyvinvointivalmennusta* sopeutetaan resursseja vastaavaksi.

Urheilukeskuksen liikuntalaitosten ja kiinteistöjen ylläpidossa tehdään jatkossa tiiviimpää yhteistyötä Tuusulan urheilukeskus Oy:n kanssa. *Liikuntapaikkojen ja -olosuhteiden kunnossapidossa* käytetään ostopalveluita, paikallisia yhdistyksiä ja kumppaneita.

KASVATUS- JA SIVISTYSLAUTAKUNTA

Käyttötalous (1 000 €)	TP 2023	TA 2024	MTA 2024	TA 2025	TS 2026	TS 2027	TS 2028	TS 2029
TOIMINTATUOTOT	16 138	15 486	15 486	15 445	15 445	15 445	15 445	15 445
TOIMINTAKULUT	- 106 194	- 109 688	- 109 688	- 115 399	- 119 410	- 122 983	- 126 696	- 130 554
TOIMINTAKATE	- 90 056	- 94 202	- 94 202	- 99 953	- 103 965	- 107 538	- 111 250	- 115 109

MUUTOS %	TA2024/ TP2023	MTA2024/ TP2023	TA2025/ MTA2024/	TS2026/ TA2025	TS2027/ TS2026	TS2028/ TS2027	TS2029/ TS2028/
TOIMINTAKULUT	3,29	3,29	5,21	3,48	2,99	3,02	3,05
TOIMINTAKATE	4,60	4,60	6,11	4,01	3,44	3,45	3,47

Palvelualueet ja palveluyksiköt

Sivistyksen tukipalvelut

- Toimialueen hallinto
- Ruokapalvelut

Varhaiskasvatus

- Kunnallinen varhaiskasvatus
- Esiopetus
- Yksityinen varhaiskasvatus

Oppiminen

- Perusopetus
- Kasvun ja oppimisen tuki
- Lukio

2.5.1 Sivistyksen tukipalvelut

Palvelualue

Vastuhenkilö: Sivistysjohtaja Tiina Simons

Käyttötalous (1 000 €)	TP 2023	TA 2024	MTA 2024	TA 2025	TS 2026	TS 2027	TS 2028	TS 2029
TOIMINTATUOTOT	6 189	6 594	6 594	6 594	6 594	6 594	6 594	6 594
TOIMINTAKULUT	- 5 893	- 6 524	- 6 524	- 6 777	- 7 165	- 7 594	- 8 050	- 8 533
TOIMINTAKATE	296	70	70	183	570	1 000	1 456	1 939

MUUTOS %	TA2024/ TP2023	MTA2024/ TP2023	TA2025/ MTA2024/	TS2026/ TA2025	TS2027/ TS2026	TS2028/ TS2027	TS2029/ TS2028/
TOIMINTAKULUT	6,55	6,55	3,89	3,89	3,89	3,89	3,89
TOIMINTAKATE	10,71	10,71	3,89	5,71	6,00	6,00	6,00

Palvelualue sisältää seuraavat palveluyksiköt

Toimialueen hallinto

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen koordinaatio

Ruokapalvelut

Toiminnan kuvaus

Sivistyksen toimialueen hallinnon tehtävä on johtaa, tukea ja arvioida toimialansa palveluiden laatua, vaikuttavuutta ja toiminnan tuloksellisuutta sekä tukea toimialueen tavoitteiden toteutumista ja koordinoida kunnan hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä.

Ruokapalvelut tuottavat palveluita koulu- ja varhaiskasvatyksiköille. Rykmentinpuiston keskuskeittiö sijaitsee Hyrylässä, keskuskeittiöllä valmistetaan valtaosa tuusulalaisten koulujen ja päiväkotien ruoasta.

Painopisteet toiminnassa

Keskeisenä tehtävänä on sivistyksen kehittämissuunnitelman 2022-2025 mukaisten tavoitteiden ja toiminnan tuloksellinen johtaminen koko toimialueella.

Johtamisen ja toimintakulttuurin osalta vahvistamme toimijoiden välistä vuorovaikutusta, osallisuutta, läsnäoloa ja dialogia kaikissa palveluissa. Tuemme toimialuetta alueellisten, seudullisten ja valtakunnallisten verkostojen hyödyntämisessä omien tavoitteittemme saavuttamiseksi. Kehitämme laadun arviointia ja tiedolla johtamisen kokonaisuutta toimialueella panostamalla rakenteisiin ja indikaattoreihin. Tietojohtamisella vaikutamme palveluiden laatuun ja toiminnan tuloksellisuuteen.

Vahvistamme hyvinvoinnin edellytyksiä koko toimialueella. Tavoitteen saavuttamisessa keskiössä on hyvät yhteistyörakenteet ja sujuva toiminta palveluihin ohjautumisessa hyvinvointialueen kanssa.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lautakunta on siirtynyt 1.1.2024 sivistyksen toimialueelle. Hyvinvointikoordinaattori on sijoittunut muutoksen myötä sivistyksen kehittämis- ja hallintoyksikköön ja tekee edelleen kuntasoista hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työtä. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kokonaisvaltainen koordinointi jatkuu vuonna 2025.

Palveluverkkotyön kokonaisvaltainen edistäminen on keskeistä myös vuonna 2025. Uudiskohteiden edistyminen ja toimiva sisäilmatyö yhteistyössä kasvun ja ympäristön toimialueen kanssa on tärkeää. Hankintojen kehittämissuunnitelman myötä vastuu hankintojen koordinoinnista on vahvasti toimialueella. Panostamme yhteistyön tekemiseen hankintayksikön kanssa.

Sosiaalisen vastuullisuuden tavoitteen osalta ruokapalveluiden vastuullisuustyön suunnitelma on valmis. Vastuullisuuden tavoitteille määritellään toimenpiteet ja toimenpiteiden toteutus seurataan.

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukaan oppilaita kannustetaan osallistumaan kouluruokailun. Tuusulassa toimii kaikilla kouluilla kouluruokaryhmät, ja vuoden 2025 teemana on ravitsemustiedon lisääminen. Kouluruokailu, eri oppiaineiden opetussisällöt ja oppilaiden osallisuus vahvistavat ruokatajun kehittymistä ja luovat peruskoulun mittaisen ruokakasvatuksen oppimäärän. Ohjauksen avulla kehitetään ruokaosaamista, kuluttajätietoisuutta ja kestävää elämäntapaa. Tuusulassa tämä on sisällytetty Agenda 2030 -toimintatapaan.

Toiminnan keskeiset muutokset ja toimenpiteet

- Kehitämme sivistyksen palvelualueiden johtamista ja toimintakulttuuria.
- Sivistyksen palveluverkko etenee palveluverkkosuunnitelman mukaisesti.
- Lapsiystävällinen kunta –toimintasuunnitelma on edistynyt.
- Vahvistamme yhteistyötä ja palvelurajapintoja hyvinvointialueen kanssa. Vahvistamme sosiaalista vastuullisuutta palveluissa ja eri yksiköissä.

Keskeiset talouden muutokset

- Vuoden 2025 aikana ruokapalveluissa arvioidaan tarjottavan yhteensä 2 244 609 ateriaa, mikä on 4,3 % enemmän kuin vuonna 2024. Päiväkodeissa ja kouluissa tarjottavien aterioiden hinnat nousevat

1,4 % vuoden 2024 hinnoista. Ruokailun kuljetuskustannukset nousevat 6,6 % edellisvuodesta. Ruokapalveluissa hinnankorotukset johtuvat yleisestä palkkatason noususta ja asiakasmäärän kasvusta.

- Ruokapalveluissa on suunniteltu maksuttoman välipalan tarjoamista niille, joiden koulupäivät ovat pitkiä harrastustoiminnan takia. Välipaloja on arvioitu tarjottavan yhteensä 36 000 kappaletta.
- Puistoruokailua jatketaan, mutta se kohdennetaan kesäkuuhun, jolloin ruoka-avulle on suurin tarve. Puistoruokailua järjestetään kaikissa kuntakeskuksissa, ja se on tarkoitettu kaikille alle 18-vuotiaille tuusulalaisille lapsille ja nuorille.
- Ruokapalvelut suunnittelevat yhdessä Gery ry kanssa hankkeen "Yhdessä ruokailu ja hyvä ravitsemus tukevat mielen hyvinvointia ja sosiaalisia suhteita" toteuttamista. Gery ry hakee hankerahoitusta Sosiaali- ja terveysministeriön järjestöavustuksista (STEA). Hankkeen tavoitteena on edistää ikäihmisten yhdessä ruokailua, hyvää ravitsemusta ja hyvinvointia.

2.5.2 Varhaiskasvatus

Palvelualue

Vastuuhenkilö: Varhaiskasvatuspäällikkö Hannamari Vänni

Käyttötalous (1 000 €)	TP 2023	TA 2024	MTA 2024	TA 2025	TS 2026	TS 2027	TS 2028	TS 2029
TOIMINTATUOTOT	2 422	1 985	1 985	2 034	2 034	2 034	2 034	2 034
TOIMINTAKULUT	- 34 692	- 35 277	- 35 277	- 38 756	- 40 599	- 41 814	- 43 077	- 44 388
TOIMINTAKATE	- 32 270	- 33 292	- 33 292	- 36 722	- 38 566	- 39 780	- 41 043	- 42 355

MUUTOS %	TA2024/ TP2023	MTA2024/ TP2023	TA2025/ MTA2024/	TS2026/ TA2025	TS2027/ TS2026	TS2028/ TS2027	TS2029/ TS2028
TOIMINTAKULUT	1,69	0,00	9,86	4,76	2,99	3,02	3,05
TOIMINTAKATE	3,17	0,00	10,30	5,02	3,15	3,17	3,20

Palvelualue sisältää seuraavat palveluyksiköt

Kunnallinen varhaiskasvatus

Esiopetus

Yksityinen varhaiskasvatus

Toiminnan kuvaus

Varhaiskasvatuksen keskeisimpiä tavoitteita on lasten hyvinvoinnin ja osallisuuden tukeminen. Koko varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa panostetaan toimintakaudella 2024-2025 huoltajien kohtaamiseen yksikölle sopivalla tavalla. Varhaiskasvatuksessa kiinnitetään huomiota lasten kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin perinteisten oppimistavoitteiden lisäksi. Keskeistä on kehittää varhaiskasvatuksen laatua ja johtamista.

Painopisteet toiminnassa

Johtamisen ja johtamiskulttuurin kehittäminen jatkuu uudistettujen rakenteiden avulla.

Palveluverkkohankkeista valmistuu Rykmentinpuiston päiväkotit. Peltokaaren ja Tuusulanjärven päiväkotien toiminnan käynnistymistä seurataan ja tuetaan. Varhaiskasvatuksen palvelutarpeen ennakointi ja palveluohjauksen kehittäminen ovat tärkeitä, jotta pystymme vastaamaan varhaiskasvatuksen kysynnän kasvuun. Kunnan lisääntyvä muuttovoitto ja asukasmäärän kasvu on tarkoittanut varhaiskasvatuksessa kauden alussa vuosittain 100 lapsen lisäystä ja kauden aikana lisäksi n. 180 lapsen sijoittamista palveluihin. Vakanssien ja tilojen riittävyys viimeisen kahden vuoden aikana on ollut kriittistä.

Lapset päiväkodeissa - tilasto 31.8.2019 - 31.8.2024						
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Alle 3 v	208	200	210	279	376	383
Lapset yht	1164	1185	1223	1334	1463	1539

Palvelusetelin käyttöönotto 2023 on tiivistänyt yhteistyötä yksityisten päiväkotien kanssa. Palvelusetelin korotus tukee osaltaan varhaiskasvatuksen haasteellista tilannetta kapasiteetin näkökulmasta. Tavoitteena

on vuonna 2025 neuvotella uusi toimija Etelä-Tuusulaan.

Esi- ja alkuopetuksen yhteistyötä kehitetään. Laadukas kokopäiväpedagogiikka on tuen lähtökohtana jokaiselle lapselle. Tuen resurssien käyttöä arvioidaan ja kehitetään edelleen.

Panostamme rekrytointiin ja siihen liittyvän viestinnän kehittämiseen pätevän henkilöstön saamiseksi ja pitämiseksi. Kehitämme osaamisen vahvistamista kaikkien työntekijöiden osalta.

Toiminnan keskeiset muutokset ja toimenpiteet

- Varhaiskasvatussuunnitelman ja pedagogisten painopisteiden mukaisen toiminnan kehittäminen ja johtaminen
- Laadun hallinnan suunnitelmallisuus, ohjaaminen yksiköissä sekä itsearvioinnin ottaminen osaksi arkea
- Pedagogiset painopisteet tulevalle alkuvuodelle ovat: lapsen osallisuus vertaisryhmässä, luontopedagogiikka ja kokopäiväpedagogiikka, etenkin ruokakasvatus
- Palveluverkkohankkeiden edistäminen varhaiskasvatuksen osalta: Lahelan kampus ja Rykmentinpuiston kampus. Uusien aloittavien yksiköiden toiminnan käynnistämisen varmistaminen Peltokaaren päiväkodissa sekä Tuusulanjärven kampuksella
- Kasvun ja oppimisen tuen kehittäminen
- Sitoutunut ja yhtenäinen varhaiskasvatusyhteisö
- Vanhemmuuden tukeminen yksiköiden toiminnassa

Keskeiset talouden muutokset

- Vuoden 2025 talousarvioon on esitetty Rykmentintien ja Neitoperhonkujan vuokratiloista luopumista elokuun alusta alkaen vuokrasopimuksen päättymisen myötä. Vuokrien säästöt olisivat ensi vuodelle yhteensä 85 000€ viideltä kuukaudelta. Neitoperhon päiväkodin tiloissa toimii tällä hetkellä kaksi kunnallista varhaiskasvatuksen ryhmää Vaunukankaan päiväkodin alaisuudessa. Ryhmille tulee osoittaa kunnasta uudet tilat myös Etelä-Tuusulan/Lahelan alueen paikkatarpeiden näkökulmasta.
- Varhaiskasvatuksen henkilöstömäärärahoihin esitetään lisäystä sekä uusien tehtävien myötä Rykmentinpuistoon 677 000€, että varhaiskasvatuksen kokonaisbudjetista puuttuvan henkilöstömääräraha 800 000€.
- Kalusteiden leasing-rahoitukseen esitetään lisäystä Rykmentinpuiston, Tuusulanjärven, Mainingin ja Torpparin päiväkoteihin 38 000 €. Lakanoiden leasing-rahoitukseen uusiin yksiköihin 25 000€. AV-välinekalusteet Rykmentinpuiston päiväkotiin 167 000€.
- Palvelusetelin korotukset ja kokonaisbudjetin korjaava lisämääräraha on yhteensä 785 000€.

Varhaiskasvatukseen kohdentamattomien säästöjen osuus on 110 000€. Säästöt koostuvat asiantuntijapalveluista, henkilöstön koulutuksesta, ict-leasingmaksuista, järjestelmien säästöistä, heinäkuun puistoruokailun kustannuksista, sijaiskulujen alentamisesta ja määräaikaisten työsopimusten kestojen uudelleen määrittelystä.

2.5.3 Oppiminen

Palvelualue

Vastuhenkilö: Opetuspäällikkö Markus Torvinen

Käyttötalous (1 000 €)	TP 2023	TA 2024	MTA 2024	TA 2025	TS 2026	TS 2027	TS 2028	TS 2029
TOIMINTATUOTOT	7 527	6 907	6 907	6 817	6 817	6 817	6 817	6 817
TOIMINTAKULUT	- 65 610	- 67 887	- 67 887	- 65 909	- 71 646	- 73 790	- 76 017	- 78 333
TOIMINTAKATE	- 58 082	- 60 980	- 60 980	- 59 092	- 64 829	- 66 972	- 69 200	- 71 515
MUUTOS %	TA2024/ TP2023	MTA2024/ TP2023	TA2025/ MTA2024/	TS2026/ TA2025	TS2027/ TS2026	TS2028/ TS2027	TS2029/ TS2028	
TOIMINTAKULUT	3,47	0,00	-2,91	8,70	2,99	3,02	3,05	
TOIMINTAKATE	4,99	0,00	-3,10	9,71	3,31	3,33	3,35	

Palvelualue sisältää seuraavat palveluyksiköt

Perusopetus
Kasvun ja oppimisen tuki
Lukio

Toiminnan kuvaus

Oppimisen palvelualueella toimintaa kehitetään opetussuunnitelman ja sivistyksen kehittämissuunnitelman tavoitteiden suuntaan. Tavoitteena on antaa oppilaille riittävät tiedot ja taidot, edistää oppimistaitojen oppimista, antaa valmiuksia elinikäiseen oppimiseen ja varmistaa riittävät taidot jatko-opintoihin.

Painopisteet toiminnassa

Opetussuunnitelma päivitetään oppimisen tuen lakiuudistuksen sekä opetussuunnitelman vuosiluokille 1-6 ohjattavien lisätuntien osalta 1.8.2025 alkaen. Tuusulan tuntijaossa vuosiluokkien 1-2 lisätunnit ovat jo valmiina, joten lisäystä tulee vain 1 vuosiviikkotunti vuosiluokille 3-6.

Tuusulan kunnan painotetun opetuksen periaatteet päivitetään musiikkipainotuksen sekä urheiluvalmennuksen osalta. Lisäksi määritellään, miten eri painotuksia voidaan tarvittaessa lisätä alueellisesti tai koulukohtaisesti.

Oppimisen palvelualueen monikulttuurinen viestintäsuunnitelma otetaan käyttöön. Kieli- ja kulttuuritietoisuutta henkilöstön keskuudessa kehitetään koulutusten kautta. S2 –opettajia on vakinaistettu kouluille. Osana opetuksen kehittämistä kuvataan valmistavan opetuksen oppilaiden oppimisen polkuja heidän integroitua osaksi perusopetusta.

Tuusulanjärven kampuksen toiminta alkoi 1.8.2024 ja vuoden 2025 aikana arvioidaan toimintakulttuurin kehittymistä suunniteltuun suuntaan. Riihikallion ja Rykmentinpuiston rakentaminen on käynnissä ja toiminta rakennuksissa alkaa 1.8.2025.

Oppimisen palvelualueella on toteutettu mm. huoltajakysely sekä oppilaiden pulssikysely.

Toiminnan keskeiset muutokset ja toimenpiteet

- Paikallinen opetussuunnitelma on päivitetty valtakunnallisten muutosten vaatimalla tavalla 1.8.2025 alkaen.

- Oppimisen tuen uudistus on tehty ja tuen rakenteet päivitetty
- Opetussuunnitelman lisätunnit vuosiluokille 1-2 sekä 3-6 on ratkaistu
- Painotetun opetuksen periaatteet on päivitetty
- Henkilöstön kieli-, kulttuuri- ja katsomusosaaminen on vahvistunut. Monikulttuurinen viestintäsuunnitelma on laadittu ja käytössä
- Uusien avautuvien yksiköiden (Riihikallion ja Rykmentinpuiston kampukset) toiminta on käynnistynyt aikataulussa ja toimintakulttuurin rakenteet ovat valmiit ja Tuusulanjärven kampuksen toiminta on edistynyt tavoitteen mukaisesti.
- Lukion opiskelijamäärä on noussut n. 800 opiskelijaan.

Keskeiset talouden muutokset

- Perusopetuksen tuntikehyksen arvioidaan pienenevän n. 152 000 € oppilasmäärän laskiessa alakoulussa ja yläkoulussa. Opetussuunnitelman valtakunnallinen B1 –kielten lisäys kasvattaa tuntikehystä n. 75 000 €. Opetussuunnitelman alakoulun lisätunnit vuosiluokille 3-6 (1 vvt) kasvattaa tuntikehystä n. 25 000€. Tuusulan kunta ei lisää tunteja vuosiluokille 1-2, vaan jatkaa valtakunnallisella minimituntimäärällä ja säästää tällä n. 120 000 € vuodessa tulevien vuosien kustannuksia.
- Toisen asteen maksuttomuus ja lukion oppilasmäärän kasvu nostaa materiaalikustannuksia 21 000 €. Perusopetukseen ei materiaaleihin tai palvelun ostoihin tehdä korotuksia vuonna 2025.
- Koulukuljetukset kilpailutetaan vuodelle 2025. Kustannusten arvioidaan nousevan 7,5% ja se tuo lisäkustannusta 112 500 €.
- Urheilukeskuksen monitoimihallin käyttöön päivävuorojen osalta varataan sopimuksen mukainen 650 000 €:n määräraha.
- Oppimisen palvelualueen ohjelmistokustannukset (mm. Googlen palvelut) kasvavat 51 000 €
- Vuokrakustannuksina poistuvat Hyökkälän sekä Riihikallion väistötilojen vuokrat 5 kk ajalta sekä Tuusulanjärven koulun väistötilat 7 kk ajalta. Kustannussäästö on yhteensä 944 000€.
- Leasing –kustannukset nousevat laitekannan uusimisen sekä uusien tilojen myötä. Tuusulan kunta on aikaisemmin ostanut ict-laitteistoa (mm. tabletit, videotykit) omaksi ja ne uusitaan nyt leasing-laitteilla, joka nostaa kustannuksia. Riihikallion ja Rykmentinpuiston hankkeiden av-kalusteet sekä muut kalusteet nostavat leasing-kustannuksia yhteensä 682 500 €.

Oppimisen palvelualueelle kohdentuvat säästöt 197 000 euroa toteutetaan vähentämällä kansainvälistä toimintaa, luopumalla talouden suunnittelun ohjelmistosta nykyisessä laajuudessaan ja vähentämällä koulutuksia. Säästöä tulee myös Tuusulanjärven kampuksen ict-leasingrahoituksen jäätyä alle talousarviossa varatun määrärahan.

KULTTUURI- JA VAPAA-AIKALAUTAKUNTA

Käyttötalous (1 000 €)	TP 2023	TA 2024	MTA 2024	TA 2025	TS 2026	TS 2027	TS 2028	TS 2029
TOIMINTATUOTOT	1 272	527	527	567	567	567	567	567
TOIMINTAKULUT	- 9 694	-9391	- 9 391	- 10 203	- 10 303	- 10 403	- 10 503	- 10 603
TOIMINTAKATE	- 8 422	-8864	- 8 864	- 9 637	- 9 737	- 9 837	- 9 937	- 10 037
MUUTOS %	TA2024/ TP2023	MTA2024/ TP2023	TA2025/ TA2024	TS2026/ TA2025	TS2027/ TS2026	TS2028/ TS2027	TS2029/ TS2028	
TOIMINTAKULUT	-3,12	0,00	8,65	0,98	0,97	0,96	0,95	
TOIMINTAKATE	5,25	0,00	8,71	1,04	1,03	1,02	1,01	

Palvelualueet ja palveluyksiköt:

Kulttuuri

- Kirjasto
- Museo- ja kulttuuripalvelut
- Ilmatorjuntamuseo
- Tuusulan opisto, kuvataidekoulu ja taiteen perusopetus

Vapaa-aika

- Alueellinen nuorisotyö ja tapahtumapalvelut
- Liikuntapaikat ja ulkoilupalvelut
- Uimahalli- ja terveystaiteen palvelut

2.5.4 Kulttuuri

Palvelualue

Vastuhenkilö: Kulttuuri- ja museotoimenjohtaja Ulla Kinnunen

Käyttötalous (1 000 €)	TP 2023	TA 2024	MTA 2024	TA 2025	TS 2026	TS 2027	TS 2028	TS 2029
TOIMINTATUOTOT	418	361	361	401	401	401	401	401
TOIMINTAKULUT	- 4 210	- 4 197	- 4 197	- 4 347	- 4 430	- 4 473	- 4 516	- 4 559
TOIMINTAKATE	- 3 792	- 3 836	- 3 836	- 3 946	- 4 029	- 4 072	- 4 115	- 4 158
MUUTOS %	TA2024/ TP2023	MTA2024/ TP2023	TA2025/ MTA2024/	TS2026/ TA2025	TS2027/ TS2026	TS2028/ TS2027	TS2029/ TS2028	
TOIMINTAKULUT	-0,31	-0,31	3,57	1,92	0,97	0,96	0,95	
TOIMINTAKATE	1,16	1,16	2,87	2,11	1,07	1,06	1,04	

Palvelualue sisältää seuraavat palveluyksiköt

Kirjasto
Kulttuuri- ja museopalvelut
Tuusulan opisto ja taiteen perusopetus

Ilmatorjuntamuseo

Toiminnan kuvaus

Kulttuuripalvelut tuottaa palveluja kaikille ikäryhmille mahdollistaen tuusulalaisten pääsyn tietoon, sivistykseen, elinikäiseen oppimiseen ja omaan historiaansa sekä järjestää erilaisia kulttuuritapahtumia ja -palveluita usein yhdessä yhteistyökumppaneiden kanssa.

Tuusulan kunnan museokohteita ovat Taitelijakoti Erkkola, Halosenniemi ja Klaavolan talo. Museo vastaa myös Aleksis Kiven kuolinmökkin ja Kellokosken sairaalanmuseon avoimna pidosta ja asiakaspalvelusta. Kunnalla on sopimus sekä Ilmatorjuntamuseon että Työläiskotimuseon kanssa. Kirjastopalveluita tuotetaan lähipalveluina kolmessa kirjastossa Hyrylässä, Jokelassa ja Kellokoskella sekä kirjastoauto Kirressä. Uusi Lukio ja kulttuuritalo Monio tarjoaa tilat Tuusulaan Opistolle, Tuusulan kuvataidekoululle sekä kulttuurin tuotannoille.

Tuusulan Opiston ja kuvataidekoulun toiminta Etelä-Tuusulan alueella toteutuu Moniossa etenkin Kuvataidekoulun ja aikuisten kuvataiteiden, kielten, kädentaitojen pehmeiden materiaalien, tietotekniikan ja yhteiskunnallisten aineiden osalta. Muut opetusalat Etelä-Tuusulan osalta sekä Kellokosken ja Tuusulan kylien opetus järjestetään entisissä toimipisteissä.

Painopisteet toiminnassa

Lukio ja kulttuuritalo Monion käyttöönotto tarjoaa kulttuuripalveluille tilat ammattimaiseen kulttuurituotantoon ja uudenlaisille kulttuuripalveluille sekä Tuusulan Opiston tarjonnan laajentamiselle. Edelleen monipuolisia kulttuurituotantoja viedään eri puolille kuntaa.

Opiston ja kuvataidekoulun siirtyminen osaksi kulttuuripalveluja edellyttää kulttuuripalveluiden johtamisen ja yhteistyörakenteiden kehittämistä ja selkeyttämistä.

Kulttuurihyvinvointisuunnitelma laaditaan yhteistyössä naapurikuntien ja hyvinvointialueen kanssa. Se ohjaa toimintaa, joka tavoitteena on hyvinvointia lisäävän kulttuuri- ja taidetoiminnan saaminen osaksi hyvinvointialueen ja kunnan palveluja. II asteen kulttuurikasvatussuunnitelman käyttöönotto laajensi Tuusulan kunnan kulttuurikasvatussuunnitelmat kattamaan uudet ikäluokat nuoriin aikuisiin asti. Kaikkia Tuusulan kulttuurikasvatussuunnitelmia tarkastellaan huomioimalla tulevaisuustaidot.

Kuntalaisille tarjotaan saavutettavia ja ilmaisia kulttuuripalveluja. Digineuvontaan (laite- ja palveluneuvonta) panostetaan kirjastoissa ja opistossa. Kuvataiteen aikuisten taiteen perusopetuksen ryhmä aloitti toimintansa. Sekä opiston että Kuvataidekoulun suorituksia voidaan viedä valtakunnalliseen Koski-tietokantaan.

Kulttuurin palveluverkkotyössä keskeistä on Hyökkälän koulun korjaamisen aloittaminen kulttuuri- ja museopalveluiden työ- ja kokoelmatiloiksi sekä se, että pääkirjaston sijainti ja ao. suunnitelma on hyväksytty ja kilpailutus valmisteltu. Osana Keusoten kanssa kehitettävää Kellokosken kiinteistöä tarkastellaan myös sivistyksen tilatarpeita ajatellen opiston ja kirjaston tilakysymyksiä.

Toiminnan keskeiset muutokset ja toimenpiteet

- Kulttuuripalveluiden johtaminen ja organisointi
- Kulttuurikasvatussuunnitelmien tarkastelu tulevaisuustaidot huomioiden
- Kulttuurin palveluverkko: Hyökkälän työ- ja kokoelmatilat, pääkirjaston sijainti ja kilpailutuksen valmistelu sekä kulttuurin tilatarpeet Kellokoskella
- Digineuvonta kirjastoissa ja Tuusulan opistossa
- Savutettavien ja ilmaisten kulttuuripalveluiden määrän kasvattaminen

Keskeiset talouden muutokset

- Opiston VOS-rahoitusta leikataan vuonna 2025 noin 59 500 eurolla. Leikkauksia kompensoidaan kurssimaksuja nostamalla, lisäämällä suosituimpia kursseja, kasvattamalla opiskelijamäärää kursseilla sekä vähentämällä erikoiskurssitarjontaa

Kulttuuripalveluiden toimintaa sopeutetaan 17 000 eurolla vuoteen 2025 kohdentuvilla säästöillä. Leikkauksia tehdään sopimustuottajien vuosiavustuksiin, määräaikaisten palkkaukseen, tapahtumatuotantoon sekä aineisiin ja tarvikkeisiin.

Valtion talouden muutokset tulevat vaikuttamaan kulttuuripalveluiden rahoitukseen tulevina vuosina.

2.5.5 Vapaa-aika

Palvelualue

Vastuuhenkilö: Vapaa-aikapalveluiden päällikkö Risto Kanerva

Käyttötalous (1 000 €)	TP 2023	TA 2024	MTA 2024	TA 2025	TS 2026	TS 2027	TS 2028	TS 2029
TOIMINTATUOTOT	854	766	766	766	766	766	766	766
TOIMINTAKULUT	- 5 483	- 5 194	- 5 194	- 5 856	- 5 873	- 5 930	- 5 987	- 6 044
TOIMINTAKATE	- 4 629	- 4 428	- 4 428	- 5 090	- 5 107	- 5 164	- 5 221	- 5 278

MUUTOS %	TA2024/ TP2023	MTA2024/ TP2023	TA2025/ MTA2024/	TS2026/ TA2025	TS2027/ TS2026	TS2028/ TS2027	TS2029/ TS2028
TOIMINTAKULUT	-5,27	-5,27	12,75	0,29	0,97	0,96	0,95
TOIMINTAKATE	-4,34	-4,34	14,95	0,33	1,12	1,10	1,09

Palvelualue sisältää seuraavat palveluyksiköt

Alueellinen nuorisotyö ja tapahtumapalvelut
Liikuntapaikat ja ulkoilupalvelut
Uimahalli ja terveystuokuntapalvelut

Toiminnan kuvaus

Vapaa-aikapalveluiden tehtävänä on edistää eri ikäisten kuntalaisten hyvinvointia ja matalan kynnyksen osallisuutta. Vapaa-aikapalvelut toimivat erilaisissa verkostoissa ja järjestää palveluita yhdessä kumppaneiden kanssa. Palvelualue luo harrastamisen edellytyksiä ja olosuhteita kuntalaisten käytettäväksi.

Alueellinen nuorisotyö ja tapahtumapalvelut -yksikkö tavoittaa ja kohtaa nuoria nuorisotiloissa sekä järjestää tapahtumia nuorten kanssa. Yksikön nuorisotyöntekijät työskentelevät myös kouluissa ja toimivat lasten ja nuorten hyvinvoinnin tukemiseen liittyvissä yhteistyöverkostoissa.

Liikuntapaikat ja ulkoilupalvelut -yksikkö kunnostaa, rakentaa ja kehittää liikuntapaikkoja ja lähiliikunnan olosuhteita kuntalaisten tarpeisiin.

Uimahalli ja terveystuokuntapalvelut vastaa uimahallitoiminnasta, tarjoaa kuntalaisille ohjattua liikuntaa ja hyvinvointivalmennusta.

Painopisteet toiminnassa

Palvelualueen kehittämistoimia ohjaavat sosiaalisen vastuullisuuden teemat. Vapaa-aikapalveluiden yhteinen painopiste on kaikenikäisten kuntalaisten hyvinvoinnin edistäminen; Lasten ja nuorten kohtaaminen, aikuisväestön liikkumisen edistäminen ja ikäihmisten toimintakyvyn varmistaminen. Vapaa-aikapalveluiden toimintaa kehitetään yhdenvertaisuuden ja esteettömyyden eri ulottuvuudet huomioiden. Työn näkyväksi tekeminen ja arkinen hyvinvointiviestintä edistää osaltaan vapaa-aikapalveluiden saavutettavuutta.

Alueellisen nuorisotyön osaamisen kehittäminen sekä lasten ja nuorten monialaisten palveluiden tunnistaminen parantaa työntekijöiden mahdollisuuksia tukea lapsia ja nuoria sekä auttaa ohjaamaan heitä muihin palveluihin tarpeen mukaan. Liikuntapaikkojen rakentamisen ja ylläpidon painopisteet ovat nykyisten paikkojen monipuolistamisessa ja laadun parantamisessa. Kaikille avoimiin ja maksuttomiin liikuntaolosuhteisiin panostaminen tukee yhdenvertaisesti kaikkien kuntalaisten harrastamista ja liikkumista. Uimahallin peruskorjaus vaikuttaa hetkellisesti tuloihin ja menoihin, valmistuessaan muutokset ja remontti mahdollistavat uusien palveluiden kehittämisen. Monitoimihallin toiminta käynnistyy Hyrylän urheilukeskuksessa.

Investoinnit ovat erillisessä liitteessä.

Toiminnan keskeiset muutokset ja toimenpiteet

- Esteettömyyttä palveluissa kartoitetaan kuntalaisten yhdenvertaisuuden parantamiseksi
- Palvelualueen yksiköiden työn näkyvyyttä parannetaan viestinnän keinoin
- Uimahallin peruskorjaus sulkee uimahallin arviolta 9 kuukaudeksi
- Nuorisotyössä kartoitetaan henkilöstön osaamistarpeita ja tehdään koulutussuunnittelua
- Liikuntapaikkojen hoito keskittyy ensisijaisesti kunnossapitoon ja toiminnallisiin parannuksiin
- Palvelualue selvittää kyselyillä mm. aikuisväestön liikuntatottumuksia, uimahallin asiakastyytyvääisyyttä ja nuorten ajatuksia palveluiden kehittämisestä

Keskeiset talouden muutokset

- Ylläpidon ja huollon kustannusten kasvu ja lisääntyneet työt tuovat ylitysuuhkaa palvelualueen talousarvioon
- Alueellisen nuorisotyön ja liikuntapaikat -yksiköiden johtamisen ja kehittämisen rakenteita parannetaan (13 500 euroa)

Vapaa-aikapalveluiden toimintaa supistetaan 15 000 eurolla. Säästöt kohdentuvat ulkoliikuntapaikkojen kunnostukseen, aurauksiin ja kenttien jäädytyksiin, alueellisen nuorisotyön kesätoimintaan ja vapaa-aikapalveluiden koulutustoimintaan.

HYVINVOINNIN JA TERVEYDEN EDISTÄMISEN LAUTAKUNTA

Vastuuhenkilö: Sivistysjohtaja Tiina Simons

Käyttötalous (1 000 €)	TP 2023	TA 2024	MTA 2024	TA 2025	TS 2026	TS 2027	TS 2028	TS 2029
TOIMINTATUOTOT			-	-	-	-	-	-
TOIMINTAKULUT			210	210	210	210	210	210
TOIMINTAKATE	-	-	210	210	210	210	210	210
MUUTOS %	TA2024/ TP2023	MTA2024/ TP2023	TA2025/ MTA2024/	TS2026/ TA2025	TS2027/ TS2026	TS2028/ TS2027	TS2029/ TS2028	
TOIMINTAKULUT			0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
TOIMINTAKATE			0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

Toiminnan sijainti

Toimialueen hallinto

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen koordinaatio

Ruokapalvelut

Toiminnan kuvaus

Sivistyksen toimialueen hallinnon tehtävä on johtaa, tukea ja arvioida toimialansa palveluiden laatua, vaikuttavuutta ja toiminnan tuloksellisuutta sekä tukea toimialueen tavoitteiden toteutumista ja koordinoida kunnan hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lautakunnan työtä valmistellaan sivistyksen toimialueen hallinnosta.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lautakunta ohjaa kuntatasoista hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä ja yhteistyötä, vastaa hyvinvoinnin ja terveyden suunnitelman valmistelusta, seurannasta ja raportoinnista, ohjaa ja ohjeistaa kunnan päätöksenteon vaikutusten ennakoarviointimenettelyä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen näkökulmista sekä ohjaa ja kehittää osaltaan kuntalaisvaikuttamista (vaikuttamistoimielimet, verkostot).

Painopisteet toiminnassa

Keskeisenä tehtävänä on sivistyksen kehittämissuunnitelman 2022–2025 mukaisten tavoitteiden ja toiminnan tuloksellinen johtaminen koko toimialueella. Hallinto johtaa ja tukee keskeisten kokonaisuuksien: hyvinvoinnin vahvistaminen yhteisöissä, kestävän tulevaisuuden rakentaminen ja palveluiden laadun kehittäminen toteutumista.

Johtamisen ja toimintakulttuurin osalta vahvistamme toimijoiden välistä vuorovaikutusta, osallisuutta, läsnäoloa ja dialogia kaikissa palveluissa. Tuemme toimialuetta alueellisten, seudullisten ja valtakunnallisten verkostojen hyödyntämisessä omien tavoitteittemme saavuttamiseksi. Kehitämme laadun arviointia ja tiedolla johtamisen kokonaisuutta toimialueella panostamalla rakenteisiin ja indikaattoreihin. Tietojohtamisella vaikutamme palveluiden laatuun ja toiminnan tuloksellisuuteen.

Vahvistamme hyvinvoinnin edellytyksiä koko toimialueella. Tavoitteen saavuttamisessa keskiössä on hyvät yhteistyörakenteet ja sujuva toiminta palveluihin ohjautumisessa hyvinvointialueen kanssa.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lautakunta on siirtynyt 1.1.2024 sivistyksen toimialueelle. Hyvinvointikoordinaattori on sijoittunut muutoksen myötä sivistyksen kehittämis- ja hallintoyksikköön ja tekee edelleen kuntasoista hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työtä. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kokonaisvaltainen koordinointi jatkuu vuonna 2025.

Palveluverkkotyön kokonaisvaltainen edistäminen on keskeistä myös vuonna 2025. Uudiskohteiden edistyminen ja toimiva sisäilmatyö yhteistyössä kasvun ja ympäristön toimialueen kanssa on tärkeää. Hankintojen kehittämissuunnitelman myötä vastuu hankintojen koordinoinnista on vahvasti toimialueella. Panostamme yhteistyön tekemiseen hankintayksikön kanssa.

Sosiaalisen vastuullisuuden tavoitteen osalta ruokapalveluiden vastuullisuustyön suunnitelma on valmis. Vastuullisuuden tavoitteille määritellään toimenpiteet ja toimenpiteiden toteutus seurataan.

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukaan oppilaita kannustetaan osallistumaan kouluruokailun. Tuusulassa toimii kaikilla kouluilla kouluruokaryhmät, ja vuoden 2025 teemana on ravitsemustiedon lisääminen. Kouluruokailu, eri oppiaineiden opetussisällöt ja oppilaiden osallisuus vahvistavat ruokatajun kehittymistä ja luovat peruskoulun mittaisen ruokakasvatuksen oppimäärän. Ohjauksen avulla kehitetään ruokaosaamista, kuluttajietoisuutta ja kestävää elämäntapaa. Tuusulassa tämä on sisällytetty Agenda 2030 -toimintatapaan.

Toiminnan keskeiset muutokset ja toimenpiteet

Terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen toimeenpano on osa peruspalveluja ja toimialueiden strategista vuositavoitteistoa. Terveyden ja hyvinvoinnin lautakunnalle raportoidaan eri toimialueiden vastuunalaista toimintaa.

Sivistyksen toimialueen vastuunalaisena

- Yhteistyö ja palvelurajapinnat hyvinvointialueen kanssa vahvistuvat
- Sosiaalinen vastuullisuus sivistyspalveluissa on vahvistunut
- Lapsiystävällinen kunta –toimintasuunnitelma on edistynyt
- Lapset ja nuoret oppivat tulevaisuuden yhteiskunnassa tarvittavia tietoja ja taitoja
- Sivistyksen palvelualueiden johtamista ja toimintakulttuuria on kehitetty edelleen

Kunnanjohton vastuunalaisena

- Ikäihmisten toimintakykyä vahvistavat palvelut paranevat
- Sote-keskuksen rakentaminen käynnistyy hyvinvointialueen hankkeena
- Yhteistyö kolmannen sektorin kanssa tiivistyy
- Kuntalaislähtöinen kehittäminen ja osallisuusajattelu vahvistuu koko organisaatiossa

Kasvun ja ympäristön vastuunalaisena

- Sivistyksen palveluverkon uudistaminen etenee suunnitellusti yhteistyössä sivistyksen toimialan kanssa
- Liikuntapaikkojen toteutussuunnitelmia on laadittu ennakoivasti yhteistyössä sivistyksen toimialan kanssa